

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS
BELEID EN ONROEREND ERFGOED

DE VLAAMSE MINISTER VOOR WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

BISCONCEPTNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Startnota transitieprioriteit 'de sprong maken naar Industrie 4.0'

1. SITUERING

Op 25 maart 2016 stelde de Vlaamse regering haar nota "Visie 2050: een langetermijnstrategie voor Vlaanderen" voor (VR2016 2503DOC.0258/1QUATER). De ambitie voor Vlaanderen naar 2050 toe, richt zich op het creëren van welvaart en welzijn op een slimme, innovatieve en duurzame manier in een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen, waarin iedereen meetelt.

We bepaalden zeven transitieprioriteiten die noodzakelijk zijn om een omslag richting 2050 te maken. Deze transities zijn structurele veranderingen met een grote impact op de samenleving. Ze zijn het resultaat van ontwikkelingen die elkaar versterken op economisch, cultureel, ethisch, technologisch, ecologisch, sociaal en institutioneel vlak. Om deze transities te realiseren, hebben we een aangepaste mentaliteit en aanpak nodig die gericht is op systeeminnovatie. Overheden, bedrijven, kennisinstellingen, socioculturele organisaties, milieuverenigingen en individuele burgers spelen elk hun rol. Duurzaamheid vormt een belangrijke leidraad in de toekomstvisie voor Vlaanderen. Visie 2050 geldt ook als derde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

Op basis van Visie 2050 wordt per transitieprioriteit een *startnota* (cf. plan van aanpak) voorgelegd. Deze conceptnota (en de bijlage) bevat de aanpak van de transitieprioriteit '*de sprong maken naar Industrie 4.0*'. In deze conceptnota wordt kort de inhoudelijke focus en de specifieke governance van de transitieprioriteit toegelicht. Meer uitgebreide informatie is terug te vinden in de bijlage.

2. INHOUDELIJKE FOCUS

De Vlaamse Regering stelt m.b.t. Industrie 4.0:

'De Vlaamse Regering wil ervoor zorgen dat de industrie in Vlaanderen de sprong maakt naar Industrie 4.0. Dat is een verzamelnaam voor nieuwe technologieën en concepten in de industrie, vooral dank zij een doorgedreven digitalisering.'

Industrie 4.0 is enerzijds gebaseerd op het gelijktijdig ter beschikking komen van technologische doorbraken, in het bijzonder op het vlak van digitalisering en connectiviteit, en is anderzijds het gevolg van belangrijke evoluties in de vraag, die op hun beurt weer het gevolg zijn van steeds snellere en fundamentele wijzigingen in de economische omstandigheden. Een doorbraak van de principes van Industrie 4.0 zal een belangrijke impact hebben op onze manier van leven en werken.

Het strategisch belang van deze transitie is gelegen in het feit dat we een belangrijke 'industriële' activiteit hier willen houden (of zelfs versterken) die economisch toegevoegde waarde brengt, een goede arbeidsomgeving ondersteunt, en duurzaam is. Daarvoor moeten we de opportuniteiten maar ook de bedreigingen zien die de veranderende technologie en maatschappelijke systemen meebrengen en daar adequaat op inspelen. Alles wat daar rechtstreeks toe bijdraagt, behoort in principe tot het actieveld.

Deze transitie is volop aan de gang. We bevinden ons in de overgang naar een nieuwe toestand. Hoe die er zal uitzien is onduidelijk en we kunnen verwachten dat tussen nu en 2050 nieuwe cycli zullen ontstaan. Ondernemingen moeten zich instellen op frequente veranderingen. De Vlaamse stakeholders leveren inspanningen om Industrie 4.0 concepten in te voeren, maar versterking is nodig.

We moeten daarbij verder bouwen op onze sterke punten zoals een goede positie op het vlak van digitalisering, een sterk onderzoekslandschap en performante bedrijven die reeds een sterke graad van automatisatie hebben en internationaal actief zijn. Maar de overgang naar Industrie 4.0 is wereldwijd een gebeuren dat nu plaatsvindt, met potentieel een belangrijke invloed op de onderlinge concurrentiepositie.

Daarom organiseren we de transitie-ondersteuning volgens een dubbel spoor: visievorming op langere termijn en onmiddellijke actie. De visievorming gebeurt door in een transitieruimte actoren samen te brengen die binnen de multi-actor- en multi-levelomgeving kunnen bijdragen tot het beschrijven van de uitdagingen, het ontwikkelen van de radicale lange termijn visie en het in kaart brengen van omgevingsaspecten. Alle actoren moeten daarbij betrokken worden en zich engageren om de inzichten die zij verwerven in hun eigen trajecten hierin coherent in te brengen.

Op basis van de bestaande inzichten en analyses, en gezien in het veld al heel wat activiteiten lopen, starten we onmiddellijk met het versterken en afstemmen daarvan. We voeren daarom een rollend plan uit dat vijf hoofdlijnen volgt:

- (1) het onderhouden van een platform, dat een ruimere verspreiding van de informatie over Industrie 4.0 en sensibilisering ondersteunt;

- (2) het versterken van de kennisbasis;
- (3) de toepassing versnellen, in het bijzonder door een gerichte ondersteuning van ondernemingen afhankelijk van hun vertrouwdheid en betrokkenheid met de transitie;
- (4) bijdragen tot goede omgevingsvoorwaarden;
- (5) internationale samenwerking ondersteunen, in het bijzonder op Europees vlak.

Deze activiteiten zullen tegelijk de transitie concreet maken en input leveren voor het voortschrijdend inzicht. De organisaties en ondernemingen die betrokkenen zijn bij de uitvoering zijn belangrijke stakeholders in deze transitie en engageren zich hiermee om de transitie te ondersteunen.

Het transitieteam zal een belangrijke rol vervullen in de coördinatie van de activiteiten van de Vlaamse overheid rond Industrie 4.0. Dit komt terug in de verschillende actielijnen. Voorbeelden zijn het verzamelen van beleidsinformatie, het overzicht bewaren van de gesteunde projecten en het vertegenwoordigen van de overheid, ook in internationale context (in het bijzonder de evoluties op Europees niveau).

Het succes van deze ondersteuning zal uiteindelijk gemeten moeten worden aan de evolutie van de Vlaamse ondernemingen naar Industrie 4.0. Daarbij moeten we zowel kijken naar hoe ondernemingen in de breedte inschakelbaar zijn in de digitale ketting als naar de ontwikkeling van de digitale industrie in Vlaanderen.

3. GOVERNANCE

Het Voorzitterscollege heeft in samenspraak met alle beleidsdomeinen een governancemodel uitgewerkt, rekening houdend met eerdere ervaringen in het kader van Vlaanderen in Actie.

Voor elke transitieprioriteit zijn er trekkende ministers aangeduid. Voor de transitieprioriteit 'de sprong maken naar Industrie 4.0' zijn dit de ministers Philippe Muyters en Joke Schauvliege en minister-president Geert Bourgeois. Hiernaast blijft het engagement van en de omkadering door de voltallige Vlaamse regering cruciaal.

Voor elke transitieprioriteit is het noodzakelijk een bepaalde werking uit te tekenen. Hierbij wordt er geen blauwdruk opgelegd, maar krijgt elke transitieprioriteit de ruimte om een eigen governance vorm te geven. Niettegenstaande moeten de basisprincipes van een transitieproces bewaakt worden, ongeacht het stadium van het transitieproces en de vorderingen. Het governance hoofdstuk in Visie 2050 (VR2016 2503DOC.0258/2BIS) biedt wel een aantal mogelijke aanpakken en instrumenten aan voor de uitbouw van de transitieprioriteiten.

Een aantal rollen en de specifieke governance voor de transitieprioriteit 'de sprong maken naar Industrie 4.0' (verder aangeduid als Industrie 4.0) worden kort toegelicht.

3.1. TRANSITIEMANAGER EN DELIVERY TEAM

Per transitieprioriteit werden één of meerdere transitie managers aangesteld voor de uitvoering van de transitieprioriteit. Voor de transitieprioriteit Industrie 4.0 is Leo Van de Loock de transitie manager. Hij is personeelslid van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, dat ook zal instaan voor de operationele omkadering.

De rol van de transitie managers is omschreven in de Visie 2050. Zij zijn de operationele trekkers van de transitieprioriteit en bepalen mee de concrete aanpak en de operationele organen. Ze krijgen daarvoor een voldoende ruim mandaat en autonomie.

Verder is een goede samenwerking met partners zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid essentieel voor een transitietraject. De transitie manager krijgt het mandaat van de leidend ambtenaren en verantwoordelijke ministers om partnerschappen op te zetten en transparant te communiceren.

De transitie manager voor deze transitie zal rechtstreeks rapporteren aan de politiek-ambtelijke overleggroep met de vertegenwoordigers van de trekkende ministers en de leidend ambtenaren van het Agentschap innoveren en Ondernemen en het departement EWI. Gezien de belangrijke Europese dimensie, onderhoudt de transitie manager ook de relatie met de Europese programma's m.b.t. digitalisering van de industrie.

Voor het uitvoeren van zijn opdracht, wordt de transitie manager bijgestaan door een team ("delivery unit"). Voor de hier behandelde transitie zullen het Agentschap Innoveren en Ondernemen en het beleidsdomein EWI instaan voor de bestaffing van het transitieteam (minstens 3 VTE, met inbegrip van de transitie manager).

In deze conceptnota worden geen financiële middelen toegewezen. Als voor deze transitie specifieke middelen nodig zijn, dan zal dit het voorwerp uitmaken van een afzonderlijke beslissing.

3.2. VOORZITTERSCOLLEGE

De Visie 2050 kent een bijzondere rol toe aan het Voorzitterscollege, dat een brede blik op de transitieprioriteiten moet inbrengen, zowel naar visieontwikkeling, inhoud als naar aanpak en de onderlinge samenhang tussen de transitieprioriteiten, maar dat ook met andere lopende/geplande initiatieven en beleidsprocessen in de Vlaamse overheid contacten moet onderhouden. Het Voorzitterscollege en bij uitbreiding de leidend ambtenaren ondersteunen de transitie managers bij deze afstemming.

In samenwerking met de transitie manager, is in de interactie met het Voorzitterscollege een belangrijke rol weggelegd voor de voorzitter van het transitiedomein.

3.3. BETROKKENHEID STAKEHOLDERS

We kunnen als overheid de transitieprioriteiten niet alleen realiseren. Systeeminnovatie is pas mogelijk in partnerschap met en met de steun van de stakeholders. Het is van belang om hen ten volle mee te betrekken in het transitieproces. De partners worden mede-eigenaar van het proces en er wordt verwacht dat zij hun verantwoordelijkheid en engagement opnemen bij de uitvoering van de transitieprocessen. De uitwerking hiervan kan verschillen van transitie tot transitie en van het moment in het proces.

Voor Industrie 4.0 zal dit o.a. gebeuren door het opzetten van een kerngroep die belangrijke actoren die een rechtstreekse bijdrage leveren tot de ondersteuning van de transitie omvat. Deze groep kan evolueren in samenstelling in lijn met de accenten in het programma. Daarnaast worden projectgroepen opgezet om specifieke thema's te behandelen.

Door de verwevenheid van de transitieprioriteiten onderling en met andere beleidsinitiatieven, moeten we erover waken dat stakeholders optimaal kunnen participeren zonder overbevroegd te worden. Regelmatig overleg en afstemming tussen de transitie managers is hierbij essentieel. Het Departement Kanselarij en Bestuur zorgt voor structurele ondersteuning via het transitieplatform en faciliteert zo het overleg tussen de transitie managers. De transitie manager schrijft zich volledig in in deze coördinatie.

3.4. VERDERE SPECIFIEKE PUNTEN GOVERNANCE

De belangrijkste aspecten van de governance zijn hierboven beschreven. Voor de invulling en aansturing van de concrete uitvoering, zal gewerkt worden met een jaarlijks operationeel plan.

4. SAMENWERKING MET DE ANDERE TRANSITIES

Zoals ook in de Visie 2050 is aangegeven, zijn er belangrijke interacties tussen de verschillende transitieprocessen. De samenhang tussen de transitieprioriteiten is één van de prioritaire aandachtsvelden van het voorzitterscollege. Industrie 4.0 sluit zich volledig aan bij dit traject.

Industrie 4.0 heeft een sterke focus op ondernemingen. Vanuit het standpunt van ondernemingen gezien, is er echter een sterke koppeling met de transitieprocessen 'de transitie naar de circulaire economie doorzetten' en 'zorgen voor een energietransitie'. Het is de bedoeling de benadering naar ondernemingen af te stemmen. In deze context werden al afspraken gemaakt met de transitie naar een circulaire economie.

De beschikbaarheid van werknemers met aangepaste competenties en een aangepaste arbeidsorganisatie zijn cruciaal voor Industrie 4.0. Dit zijn kernpunten in 'levenslang leren en de dynamische levensloopbaan'. De evoluties daar zullen van nabij gevolgd worden en indien relevant tot gezamenlijke acties leiden.

Digitalisering, dat centraal staat in Industrie 4.0, is een horizontale beweging die relevant is in alle transitieën. Hetzelfde geldt voor innovatie. Vanuit de relatie met EWI en het agentschap Innoveren en Ondernemen, zal met de andere transitie-managers bekeken worden op welke manier rond deze aspecten op een schaalbare en gecoördineerde manier kan samengewerkt worden, in het bijzonder ook m.b.t. de contacten naar Europa in deze materies.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan de conceptnota 'de sprong maken naar Industrie 4.0' met dien verstande dat deze goedkeuring geen enkel financieel of budgettair engagement inhoudt;
2. alle ministers en hun respectieve administraties te gelasten hun volle medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de transitie naar Industrie 4.0;
3. de trekkende ministers te belasten met de coördinatie en opvolging van de verdere uitvoering van deze conceptnota.
4. overeenkomstig de engagementen op het informeel VESOC wordt de startnota voor overleg aan de SERV in het kader van Vesoc, en aan de VARIO overgemaakt door de trekkende ministers

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

Vlaams minister voor Werk, Economie, Innovatie en Sport

Philippe MUYTERS

De Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Joke SCHAUVLIEGE

BIJLAGEN:

- Startnota transitie 'de sprong maken naar Industrie 4.0'